

Analýza míry soběstačnosti v oblasti nabídky biopotravin v České republice

Diana Bílková

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav environmentální bezpečnosti
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Diana Bílková**
Osobní číslo: **L12429**
Studijní program: **B3953 Bezpečnost společnosti**
Studijní obor: **Řízení environmentálních rizik**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Analýza míry soběstačnosti v oblasti nabídky biopotravin v ČR**

Zásady pro vypracování:

1. Teoretické vymezení potravinové soběstačnosti, pojmu biopotravina a nabídky biopotravin na českém trhu
2. Analýza míry soběstačnosti v oblasti nabídky biopotravin ve vybraných kategoriích potravin
3. Analýza rizik míry soběstačnosti v oblasti nabídky biopotravin v ČR a doporučení

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] FORŠT, J. Kapesní biolexikon: průvodce biotrhem a trhem zdravé výživy. Praha: IFP Publishing & Engineering, 2007.

[2] LUKÁŠKOVÁ, Eva, Jana BILÍKOVÁ, Zdeněk MÁLEK a Vladimír ŠEFČÍK. Potravinová (ne)bezpečnost. 1. vyd. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2014. ISBN 978-80-7454-463-7

[3] ŠEFČÍK, Vladimír. Analýza rizik. 1. vyd. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2009. ISBN: 978-80-7318-696-8

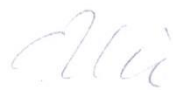
Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Eva Lukášková, Ph.D.**
Ústav environmentální bezpečnosti

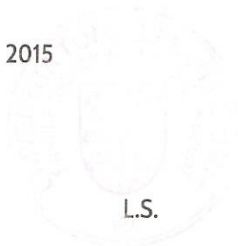
Datum zadání bakalářské práce: **6. února 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **16. května 2015**

V Uherském Hradišti dne 20. února 2015

doc. RNDr. Jiří Dostál, CSc.
děkan

L.S.

prof. PhDr. Jiří Chlachula, Ph.D.
pověřený ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti

15. 5. 2015

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

V teoretické části bakalářské práce jsou vysvětleny pojmy potravinová soběstačnost, biopotravina spolu s vymezením nabídky biopotravín na českém trhu. V praktické části je popsána míra soběstačnosti v oblasti nabídky biopotravín v České republice ve vybraných komoditách, jako jsou například masné a mléčné výrobky, vejce a dětská výživa. Pro zjištění případných rizik je zvolena metoda analýzy rizik.

Klíčová slova:

Potravinová bezpečnost, biopotravina, míra soběstačnosti, nabídka, komodity biopotravín.

ABSTRACT

The theoretical part explains the concepts of food self-sufficiency, bio - food together with the definition of organic food on the Czech market. The practical part describes the degree of self-sufficiency in organic food in the Czech Republic in selected commodities, such as meat and dairy products, eggs and baby food. For disclosure - ing potential risks have selected the method of risk analysis.

Keywords:

Food safety, organic food, self-sufficiency rate, offer, organic food commodities.

Poděkování

V první řadě bych ráda poděkovala své vedoucí práce, Ing. Evě Lukáškové, Ph.D. za její cenné rady a připomínky při psaní mé bakalářské práce. Svě rodině a příteli děkuji za neocenitelnou psychickou podporu po celou dobu tvorby.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 POTRAVINOVÁ SOBĚSTAČNOST.....	11
1.1 POTRAVINOVÁ SOBĚSTAČNOST V ČR.....	11
1.2 BUDOUCNOST ČESKÉ POTRAVINOVÉ SOBĚSTAČNOSTI	12
2 EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ.....	15
2.1 PŘÍNOSY EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ.....	16
2.2 BIOPRODUKTY A BIOPOTRAVINY	17
2.3 ZNAČENÍ BIOPOTRAVIN	18
2.4 ZPRACOVÁNÍ BIOPRODUKTŮ	19
3 NABÍDKA BIOPOTRAVIN NA ČESKÉM TRHU.....	22
3.1 DRUHY BIOPOTRAVIN	22
3.2 PRODEJ BIOPOTRAVIN V ČR	23
3.2.1 Výhled do budoucna	24
4 METODIKA	25
4.1 CÍL PRÁCE	25
4.2 METODY POUŽITÉ PŘI ZPRACOVÁNÍ PRÁCE.....	25
4.2.1 Analýza rizik	25
4.2.2 Sběr dat.....	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
5 ANALÝZA MÍRY SOBĚSTAČNOSTI NABÍDKY BIOPOTRAVIN ČESKÉ REPUBLICE	28
5.1 NABÍDKA A POPTÁVKA SPOTŘEBITELŮ PO BIOPOTRAVINÁCH	28
5.2 DOVOZ BIOPOTRAVIN	30
5.2.1 Způsob distribuce biopotravin.....	31
5.2.2 Celková situace na trhu s biopotravinami v ČR v roce 2012.....	32
5.3 UPLATNĚNÍ VYROBENÝCH BIOPOTRAVIN NA TRHU.....	33
5.4 SHRNUTÍ.....	34
5.5 SWOT ANALÝZA MÍRY SOBĚSTAČNOSTI NABÍDKY BIOPOTRAVIN V ČR	35
6 ANALÝZA RIZIK MÍRY SOBĚSTAČNOSTI NABÍDKY BIOPOTRAVIN V ČESKÉ REPUBLICE.....	38
6.1 NEDOSTATEK VÝROBCŮ BIOPOTRAVIN	38
6.1.1 Finanční náročnost výroby biopotravin	38
6.1.2 Plnění náročných kontrol	39
6.1.3 Chybějící sortiment biopotravin na českém trhu	40
6.1.4 Zahraniční konkurence.....	40
6.2 PODMÍNKY PRO PĚSTOVÁNÍ BIOPRODUKTŮ.....	41
6.2.1 Klimatické podmínky	41
6.2.2 Kvalitní půda	42
6.3 NÍZKÁ POPTÁVKA PO BIOPOTRAVINÁCH	43
6.3.1 Výdaje domácností za biopotraviny.....	43

6.4	ANALÝZA RIZIK.....	44
6.5	SHRNUTÍ.....	46
ZÁVĚR		47
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		48
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....		53
SEZNAM OBRÁZKŮ		54
SEZNAM TABULEK.....		55
SEZNAM GRAFŮ		56

ÚVOD

Potravinová soběstačnost je pojem spojený se zajištěním dostatečného množství vyprodukovaných potravin dané země, schopnosti předejít ztrátám, až do extrémních stavů, jakým je hladomor. Každá země by měla usilovat o to, aby výroba základních komodit odpovídala domácí spotřebě. Vlády by se měli ze všech sil snažit naplnit potravinovou soběstačnost, zejména základních potravin, ovoce a zeleniny.

Je nutné však konstatovat, že termín potravinová soběstačnost je z hlediska dnešní politické a hospodářské situace téměř nerealizovatelný. Na našem trhu existuje řada potravinářských podniků a zákazníci jsou zcela svobodní v tom, komu prodávají své zboží a jaké zboží kupují. Jsme také součástí Evropské unie, kde platí princip volného pohybu zboží. Česká vláda nemůže zajistit potravinovou soběstačnost do plné výše, protože většina nástrojů, kterými to lze uskutečnit, jsou zakázané. Vláda například nesmí preferovat české zboží před zbožím z jiných zemí EU.

Zkoumání je zaměřeno především na nabídku biopotravin na českém trhu. Označení „biopotravina“ je pro spotřebitele velmi lákavé, avšak pro mnohé ještě zcela neznámé. Dle průzkumů je dokonce většina obyvatel silně přesvědčena, že jde pouze o podvod. A důvěra je pro růst trhu nezbytná. Jak víme – poptávka ovlivňuje nabídku, a opačně.

Praktická část mé bakalářské práce je zaměřena na studii dat z předešlých let, se zaměřením na nabídku vybraných komodit biopotravin v České republice. Data jsou podrobena detailnímu studiu, analýze rizik a konečnému vyhodnocení. Výsledkem práce je seznámení čtenáře s úrovní plnění potravinové soběstačnosti České republiky a návrhu na zlepšení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POTRAVINOVÁ SOBĚSTAČNOST

Potravinovou soběstačností rozumíme aktuální poměr mezi domácí produkcí a domácí spotřebou dané agrární komodity v určitém čase. Tvůrci zemědělské politiky ČR dosud sledují zejména tuto kategorii, která však vyžaduje spíše zájmy výrobců než spotřebitelů. [1]

Nabízí se termín potravinová soběstačnost a potravinová bezpečnost. Termíny spolu úzce souvisí. Jsou mezi nimi však značné rozdíly. Z pohledu dostupnosti potravin je potravinová soběstačnost důležitým krokem k vytvoření potravinové bezpečnosti. V závislosti na situacích mají stavy potravinové soběstačnosti a bezpečnosti různý význam.

Zjednodušený překlad potravinové soběstačnosti by se dal definovat jako schopnost dané země vyprodukovat dostatečné množství potravin pro zajištění obživy obyvatel. To je však v dnešní době téměř nemožné. Často se státy uchylují k nákupu potravin, které sami produkují. Důvodem jsou vysoké ceny tuzemských produktů, které zemědělci a farmáři na našem území vyprodukovat, ve srovnání se zahraničními konkurenty. Tento fakt je dán především malou podporou ze strany českého státu.

1.1 Potravinová soběstačnost v ČR

Už před 200 lety bylo zdokladováno, že zdrojem bohatství jednotlivců i národů je nikoliv snaha o co nejširší soběstačnost, ale svobodný obchod, resp. schopnost dělby práce, kdy se každý specializuje na produkci, ve které má komparativní výhodu. Takovou obecnou výhodou je pro Českou republiku dlouhodobě průmysl. V zemědělství se toto týká strategických komodit, jako mléko či obilí, ve kterých je Česko už dnes vysoce exportní zemí. Záleží tedy jen na vyspělosti daného národa, zda je schopen si tyto zákonitosti uvědomit a uvolnit zdroje lidské i kapitálové pro produktivnější práci v průmyslu či ve službách.

Přestože zní „zvyšování produkce“ lákavě, tak nařízení vyšší výroby v zemědělství povede k vysokým ekonomickým ztrátám, na jejichž sanaci nebudou stačit ani veškeré vybrané evropské dotace, které Česká republika pobírá.

Česká republika je dle zdrojů již dlouhodobě soběstačná. A to dokonce mnohem více než za dob socialismu. Některé hlasy volají po tom, aby se Česko stalo agrární zemí plně soběstačnou, a to v základních potravinách. Avšak s patřičně nižší životní úrovní, zato s vyšším obsahem dusičnanů a pesticidů v pitné vodě. [2]

Výsledky šetření posledních let naznačují pozitivní trend, roste zájem spotřebitelů o domácí produkty, preference regionálních značek kvality či značky Klasa. Míra soběstačnosti u hovězího masa se v roce 2013 zvýšila. Hovězí maso tak zůstává jediným druhem masa, u něhož produkce převyšuje spotřebu. Stoupla soběstačnost i u vepřového, drůbežího, skopového a koziho masa. U všech těchto druhů mas je Česko částečně závislé na dovozech a nedokázalo by svou současnou spotřebu pokrýt z vlastních zdrojů.

Výrazná závislost na dovozech je patrná především u vepřového masa, které je přitom v Česku tradičně nejoblíbenějším druhem. Se zhruba 40 kilogramy na osobu za rok představuje zhruba polovinu tuzemské spotřeby masa. Ještě v roce 2000 byla ČR ve vepřovém mase soběstačná téměř ze sta procent. S klesajícími stavy domácích chovů a rostoucími dovozy se však ukazatel propadal až na historické minimum 54,5 % v roce 2012. V roce 2013 se po řadě let poprvé mírně zlepšil. Česko je soběstačné také v produkci mléka. Přibližně pětinu mléka vyvážejí čeští zemědělci za hranice, nejčastěji do Německa. [3]

V ČR máme poměrně členitou krajinu s nízkým procentem nížin a relativně chladné podnebí. Málo slunečných dnů a poměrně málo kvalitní půda jsou hlavní faktory ovlivňující zemědělství, které nejsme schopni změnit. Netypické je naše zemědělství i strukturou. V Česku je poměrně nízký podíl malých farem. Obecně zemědělců pracujících na vlastní půdě. S tím souvisí i velmi nízký podíl neplacené práce v zemědělství. Za rok 2013 zhruba 24 %. To je nejméně z celé EU.

Zemědělci si na nízké dotace sice stěžují a odůvodňují tím nižší konkurenceschopnost. Pokud se lze podívat na fakta, tak zjistíme, že to jednoduše není pravda a primárně v tom problémy našich zemědělců nejsou. V ČR byla v roce 2012 průměrná dotace na hektar 363 euro. V sousedním Polsku, které k nám ve velkém potraviny dováží, to bylo jen 269 Eur/ha. Podle dostupných údajů se produkce našich zemědělců podílí na trhu s potravinami méně než z 50 %. Je zde tedy značná závislost na dovozu.

To však není způsobeno ničím jiným než schopností zahraničního trhu vyrobit potraviny levněji. A to i země s nižšími dotacemi. [4]

1.2 Budoucnost české potravinové soběstačnosti

Důležitým faktorem, který umožní farmářům vypěstovat a zpracovat, je budoucnost. Od ní se odráží mnohé. Jednou oblastí je dostatečná přísun vody a kvalitní půda.

Kvalita půdy je chápána jako schopnost půdy fungovat na hranicích ekosystému a udržovat svou produktivitu, zajišťovat kvalitu prostředí a podporovat zdravý vývoj rostlin a živočichů. Kvalitní (zdravá) půda musí mít schopnost chránit kvalitu životního prostředí, podporovat produktivitu rostlin a živočichů a neohrožovat zdraví lidí. [5]

Druhou oblastí jsou finance. Ohrožujícím faktorem vývoje potravinové soběstačnosti může být do budoucna závislost na dotacích z fondů Evropské unie.

S finančními prostředky by se mělo nakládat s maximální obezřetností. Stát se stává čím dál více závislý na dovážených potravinách.

Brambory, ovoce a zelenina jsou plodiny, které se u nás pěstují v tak malém rozsahu, že je třeba dovážet 30 - 60 % z celkového objemu, který za rok sníme. Naopak hovězí maso, mléko a obiloviny včetně cukru můžeme konzumovat plně z vlastní produkce a ještě přebytky vyvážet do okolí. Pokud dojde k realizaci potravinové soběstačnosti, stát by měl dbát na opatrné kroky při samotném provádění. Soběstačnost není a nikdy nebyla zadarmo. [6]

Agrární sektor ČR - má své silné a slabé stránky. Lze je zkoumat z více hledisek. K analyzování agrárního sektoru může sloužit SWOT analýza. Je třeba dbát na zájmy spotřebitelů. Analýza je nezbytná pro formování budoucí zemědělské politiky.

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
trvalá tendence k nadbytečné výrobě	nízká úroveň modernizace zpracovatelského průmyslu
zvyšující se podíl zahraničních investic- vyšší úroveň kvality potravin	problematické zavádění moderních klasifikačních metod zemědělské produkce a větší cenové diference produkce podle kvality
relativně rozvinutý monitoring státních institucí a kontroly kvality a zdravotní nezávadnosti potravin	neujasněná produkce výživové politiky státu
relativně nízké ceny potravin ve srovnání se spotřebitelskými cenami jiného zboží a služeb, čímž se zachovává přiměřená úroveň potravinové bezpečnosti pro všechny sociální skupiny obyvatel	nízká cenová i necenová konkurenceschopnost domácích výrobců, především v dodržování náročnějších standardů kvality a zdravotní nezávadnosti potravin

Tabulka 1: Silné a slabé stránky agrárního sektoru ČR [7]

2 EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

Ekologické zemědělství je moderní formou obhospodařování půdy bez používání chemických vstupů s nepříznivými dopady na životní prostředí, zdraví lidí a zdraví hospodářských zvířat. Zmiňovaný zemědělský produkční systém, který umožňuje produkovat vysoce kvalitní potraviny, je nedílnou součástí agrární politiky ČR.

Kromě produkce biopotravin přispívá ekologické zemědělství k lepším životním podmínkám chovaných zvířat, k ochraně životního prostředí a ke zvýšení biodiverzity prostředí.

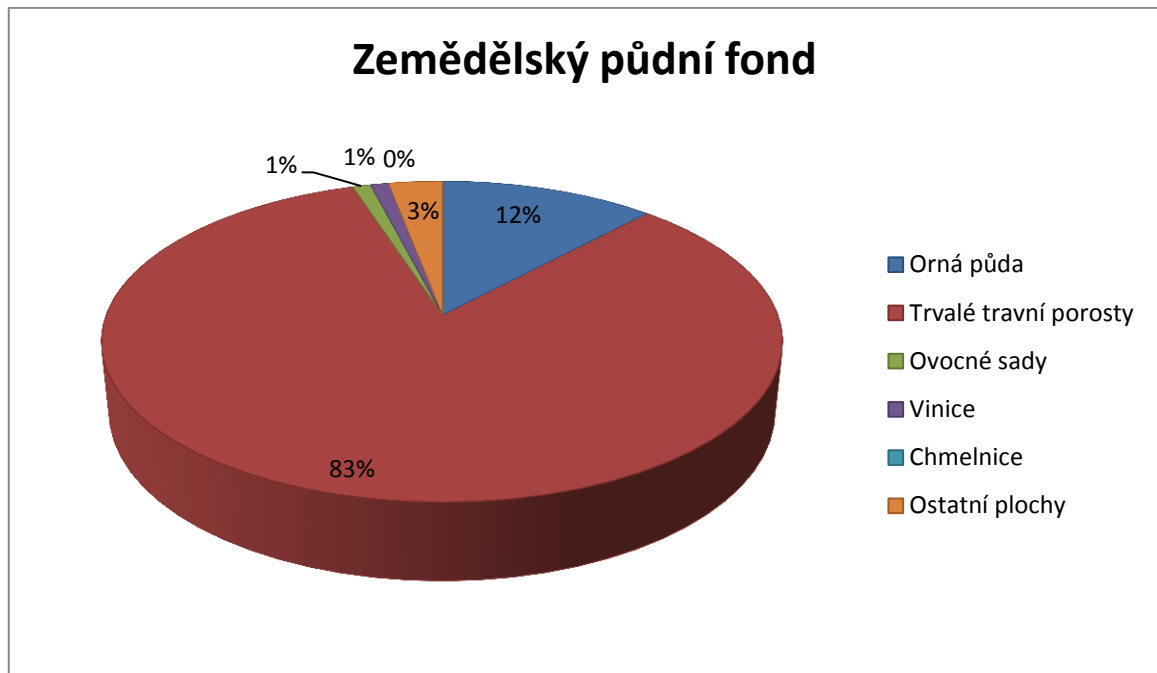
Ministerstvo zemědělství je garantem dodržování pravidel pro ekologické zemědělství, a to jak národní, tak evropské legislativy. Ministerstvo zemědělství reguluje státní podporu pro ekologické zemědělce v rámci národních dotací a Programu rozvoje venkova. Řídí realizaci strategických dokumentů rozvoje ekologického zemědělství. Formou finančních podpor se aktivně podílí na podpoře marketingu, osvěty a vzdělávání. [8]

V současné době se řídí ekologické zemědělství českou legislativou a legislativou EU. Pro ČR je důležitý Zákon o ekologickém zemědělství 242/2000 Sb. a metodické pokyny vydané v návaznosti na tento zákon. A dále Nařízením rady (ES) č. 834/2007 a Nařízením komise (ES) č. 889/2008 platné od 1. 1. 2009. [9]

Foršt ve svém Kapesním biolexikonu uvádí: *„Ekologický chov zvířat, tzv. živočišná výroba, znamená ustájení zvířat v přirozeném prostředí s možností pohybu. Krmena jsou také biokrmivá a nejsou preventivně nijak ošetřována antibiotiky ani hormonálními přípravky. Jejich usmrcování probíhá podle ekologických zásad tak, aby zvíře bylo co nejméně vystavováno stresu“*. [10]

V České republice dochází v posledních letech k rapidnímu rozvoji ekologického zemědělství. Hlavním faktorem pro nárůst je zvyšující se poptávka po biopotravinách ze strany spotřebitelů. Spotřebitelé se více zajímají o kvalitu i původ potravin, které kupují. Je jedním z důvodů, proč výrazně stoupl zájem po produktech přímo z farem. Přesto je však nabídka bioproduktů zatím ještě poměrně malá a poptávku neuspokojuje. [11]

Základním dokumentem pro rozvoj ekologického zemědělství je akční plán. Hlavním cílem „Akčního plánu České republiky na období 2011-2015“ v ekologickém zemědělství je do konce roku 2015 dosáhnout 15% podílu výměry zemědělské půdy při současném 3% navýšení podílu biopotravin. Akční plán si klade rovněž za cíl dosáhnout 60% domácí bioprodukce na českém trhu. [12]

Graf 1: Struktura zemědělského půdního fondu v ekologickém zemědělství v roce 2013, uvedeno v procentech [vlastní zpracování na základě dat dostupných z Ministerstva zemědělství]

2.1 Přínosy ekologického zemědělství

Mezi jeho přínosy patří příznivý podíl na zvyšování biodiverzity neboli biologické rozmanitosti živočichů a rostlin, jež se v přírodě vyskytují. Má tak pozitivní vliv na celkovou rozmanitost krajiny. Na zvyšování biodiverzity se podílí nepoužíváním chemických prostředků na ochranu rostlin. Aplikace těchto přípravků vedla ve 20. století ke značnému snížení biologické rozmanitosti na polích i s nimi sousedících biotopů. K hnojení půdy jsou povolena pouze organická hnojiva. [13]

Ochrana rostlin je dalším přínosem. Jejím základem je prevence. Při chovu hospodářských zvířat je kladen důraz na jejich přirozené životní podmínky. Zvířata mají možnost uspokojovat své vrozené potřeby (sociální, etologické i fyziologické). Zemědělství obecně způsobuje asi 1/3 emisí skleníkových plynů. Hluboké zpracování půdy pluhem vyžaduje mnoho energie, porušuje půdní strukturu, erozi, odnos humusu a uvolňuje oxid uhličitý do ovzduší. Bylo zjištěno, že šetrnějším zpracováním půdy se sníží emise skleníkových plynů do ovzduší až o 20 %. Nižší je i míra úniku syntetických látek a sloučenin dusíku do podzemních a povrchových vod. Spotřebovává méně energie, ať už přímé (paliva), tak i nepřímé (hnojiva, pesticidy). [14]

2.2 Bioprodukty a biopotraviny

Bioprodukty jsou suroviny rostlinného nebo živočišného původu získané z ekologického zemědělství. Vyrábí se z nich biopotraviny, krmiva a další ekologické výrobky. Bioproduktem může být cokoli, co je vyrobeno ekologicky šetrným způsobem, například zelenina, ovoce, obiloviny, luštěniny, olejniny, přadné rostliny, syrové mléko, vejce a živá zvířata. Z bioproduktů se vyrábějí biopotraviny, které musí být řádně označeny patřičným logem. [15]

- *Bioprodukty* jsou produkty definované zákonem č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství. Zákon říká, že bioproduktem je surovina rostlinného nebo živočišného původu nebo hospodářské zvíře, získané v ekologickém zemědělství podle předpisu Evropských společenství. Jako bioprodukt lze certifikovat nejenom suroviny pro výrobu biopotravin, ale také zástavová zvířata, chovná zvířata nebo suroviny pro nepotravinářské využití (např. vlna, len). [16]
- *Biopotraviny* jsou produkty vyprodukované v souladu s požadavky zákona č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství, nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a nařízení Komise (ES) č. 889/2008 (Přílohy k nařízení Komise (ES) 889/2008).

Sortiment českých biopotravin je poměrně široký. Zahrnuje především výrobky, jako jsou mléko a mléčné výrobky, pečivo, čaje, koření, mouku, těstoviny, dětskou výživu, vejce, kuřecí, vepřové a hovězí maso, ovoce, zeleninu, sušené ovoce, víno. Spotřebitelé přispívají nákupem biopotravin k lepším životním podmínkám chovaných zvířat a k nižšímu znečištění životního prostředí chemickými látkami. [17]

Do biopotravin se nepřidávají žádné přídatné látky (aditiva), emulgátory, kypřidla či jiné látky syntetického původu s výjimkou seznamu aditiv povolených k bioprodukcí. Při výrobě biopotravin je možné použít jen některé z 36 tzv. přídatných a pomocných látek. Jedná se o látky, které jsou v přírodě běžné, nebo jsou zhotoveny z přírodních surovin.

Základním pravidlem je, že dané látky smí být při výrobě použity pouze tehdy, pokud bez nich produkt nemůže být zhotoven, nebo nemůže být dosaženo jeho trvanlivosti. Může se například jednat o kyselinu citrónovou, která je pod označením E330. Dále to může být agar. Jedná se o přírodní želírovací prostředek pocházející z řas ruduchy nebo karubin - moučka ze svatojánského chleba, apod. Ne všechny potravinářské přídatné látky (aditiva) představují pouze škodlivé látky. [18]

Záruka biopotravin - na dodržování právních předpisů dohlížejí státem pověřené kontrolní organizace. Každý, kdo chce produkovat biopotraviny, musí s některou z daných organizací sepsat smlouvu a podrobit se její kontrole. Těm, kteří splní všechny požadavky, udílí kontrolní organizaci certifikát na 1 rok. Na jeho základě pak mohou výrobci označovat své produkty slovem Bio. Na práci kontrolních organizací může dohlížet supervizor. Tedy zaměstnanec Ministerstva zemědělství, který namátkově přímo v terénu práci kontrolora posuzuje. Dále nad prací ekofarmářů dohlíží Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský. [19]

Cena biopotravin - Vzhledem k tomu, že výroba a pěstování biopotravin je mnohem náročnější než výroba běžných potravin, odráží se od toho také jejich vyšší cena. Je rovněž spojena s větším zapojením lidské práce, nižšími výnosy ekofarmářů a s mnoha dalšími povinnostmi k získání označení BIO. Za biopotraviny lze zaplatit vyšší cenou, než za běžné potraviny. [20]

Vysoká cena bioproduktů je pro většinu spotřebitelů odrazující. Při výběru zboží volí běžné potraviny. I když jsou cenové rozdíly někdy velmi zanedbatelné. Je mnoho důvodů, proč by měli lidé kupovat biopotraviny.

Jsou to například:

- ochrana lidského zdraví (biopotraviny neobsahují chemická aditiva, konzervanty, umělá barviva ani stabilizátory),
- ochrana životního prostředí (výroba biopotravin má pozitivní vlivy na ekologii).

2.3 Značení biopotravin

V souladu se zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství vyplývá pro výrobce i nadále povinnost označovat balené biopotraviny národním logem BIO (biozebra).

Označování ekologických produktů stanovuje nařízení Rady (ES) č. 834/2007. Vedle povinného užívání loga EU (motiv listu s evropskými hvězdami) pro ekologickou produkci na balených biopotravinách od 1. 7. 2010 (nařízení Komise (EU) č. 271/2010) platí povinnost označovat na obalu místo, kde byly vyprodukovány zemědělské suroviny, z nichž se produkt skládá. Pro biopotraviny dovezené do EU ze třetích zemí je evropské logo dobrovolné. [17]

Obrázek 1: České bio-logo

Obrázek 2: Evropské logo biopotravin

Na českých pultech se však můžeme setkat s produkty, které na svém obalu nenesou české bio-logo ani evropské logo označované biopotraviny. V Evropské unii platí totožná pravidla pro ekologické zemědělství. Výrobky kontrolované v členských zemích jsou u nás akceptovány jako produkty zkontrolované v tuzemsku. Na obalech bioproduktů je možno nalézt označení nejrůznějšími logy a kódy kontrolních organizací členských zemí EU. [21]

2.4 Zpracování bioproduktů

Bioprodukty se zpracovávají na biopotraviny tak, aby se vyloučila možnost jejich znehodnocení a zabezpečilo zachování jejich výživové hodnoty. Při zpracování bioproduktů na biopotraviny se dbá na energetickou úspornost, šetření vyčerpatelných zdrojů a minimalizaci tvorby odpadů. Dále na ochranu životního prostředí, zabránění druhotné kontaminaci, uplatnění šetřících metod a technologií. Uplatňují se uzavřené systémy výroby.

Bioprodukty se mohou zpracovávat jen v objektech, v kterých jsou vytvořené podmínky na jejich důsledné prostorové a časové oddělení od výroby konvenčních potravin. Zákon vymezuje technologické postupy, materiály na výrobu a balení. Upravuje množství přídavných a konzervačních látek, které se používají při zpracování bioproduktů a na výrobu biopotravin.

V případě použití přírodní přísady konvenčního původu na výrobu biopotravin nesmí množství přesáhnout 5 % hmotnosti biopotraviny. Množství musí být vyznačeno na etiketě biopotraviny. [22]

Jsou dány povolené zpracovatelské postupy. Jsou to například:

- Mechanické zpracování (mletí, drcení),
- Tepelné zpracování (sušení, pečení),
- lisování,
- chlazení a mrazení,

- uzení (bez použití chemikálií) a mnoho dalších.

Zpracování bioproduktů má i své negativní stránky. Patří mezi ně zpracovatelské kapacity limitující rozvoj trhu s bioprodukty, nejistý odbyt od spotřebitelů, možné technické problémy, přísné zoohygienické a veterinární předpisy a jiné. [23]

2.2 Příklad konkrétních biopotravin

Bio vejce - pocházejí z chovů diametrálně odlišných, než klasická konvenční vejce. Největší rozdíl je v životních podmínkách nosnic. Podobají se domácímu chovu slepic. Ohleduplný způsob chovu bere v úvahu potřeby zvířat.

Slepice mají výběh, kde se mohou volně pohybovat. Mají prostor k nerušené snůšce do hnízda. Jejich krmivo pochází minimálně z 80% z ekofaremu a obsahuje i čerstvou trávu, seno nebo naklíčené obilí. Slepícím v bio chovu je zakázáno podávat krmivo chemického původu nebo krmiva s příměsí GMO (geneticky modifikované rostliny). Na ekofarmách není uměle narušován denní cyklus pro zvýšení snůšky. Slepice zde žijí život dlouhý a bez stresu. [24]

Značení vajec:

- 0 – vejce nosnic v ekologickém chovu,
- 1 – vejce nosnic ve volném výběhu,
- 2 – vejce nosnic v halách,
- 3 – vejce nosnic v klecích.

Bio víno - musí být vyrobeno podle zásad ekologického zemědělství, které je kontrolováno zákonem 242/2000 Sb., nařízením Rady (EHS) č. 2092/91 a prováděcím nařízením Komise EU 203/2012. Biovíno lze vyrobit pouze z hroznů vypěstovaných a sklizených z ekologicky certifikované vinice. Hrozny neobsahují pesticidy ani žádné další chemikálie. Výroba biovína, neboli ekologického vína, se následně řídí řadou přísných postupů. Je kladen důraz na výběr kvalitních hroznů a jejich zpracování tradičními postupy bez stabilizátorů, filtrace a šlechtěných kvasinek.

Je povoleno používat jen přirozenou mykofloru, která se vyskytuje na povrchu hroznů. Obsah siřičitanů ve víně je přísně kontrolován. Výjimku dostávají jen vinaři z oblastí, kde

bývají silné větry a hrozny jsou během dozrávání vážně poškozené a tudíž otevřené pro bakteriální a houbové infekce.

Výroba biovín má mnoho výhod. Ekologicky pěstované hrozny a trend bio vinařství je šetrný k přírodě a životnímu prostředí. Nedochozí k erozi půdy a eutrofizaci vodních zdrojů. Negativní stránkou je vyšší finanční náročnost pro ekologické pěstování. Biovína s nízkým obsahem siřičitanů jsou nevhodná pro archivaci. Jsou citlivá k výkyvům teploty a po otevření nevydrží příliš dlouho. [25]

3 NABÍDKA BIOPOTRAVIN NA ČESKÉM TRHU

Nabídka bioproduktů se na českém trhu neustále rozšiřuje. Nabídka se rozšiřuje i o čerstvé a trvanlivé biopotraviny. Biomaso, které bylo dříve na pultech pouze výjimečně, je dnes v hypermarketech nabízeno zcela běžně. Zákazníci už nemusejí v prodejnách hledat biopotraviny ve speciálních regálech pro zdravou výživu, protože už jsou přímo u svých výrobových kategorií, případně na obou místech zároveň. [26]

V bio kvalitě je možné koupit také kečupy, oleje, pečivo, kávu, čaj nebo čokoládu. Existují i specializované biopotraviny určené dětem. Právě dětská výživa patří k nejvyhledávanějším biopotravinám, tvoří téměř čtvrtinu všech prodaných bio výrobků. Do kategorie spadají nejen přesnídávky nebo náhradní mléčná výživa, ale také kaše, maso, zeleninové příkrmy, nápoje, sušenky a oplatky. Během poslední roku se zvýšil počet výrobců biopotravin. Potvrzuje se tak dlouhodobý trend rozvoje a růstu českého trhu s biopotravinami a zvyšujícího se zájmu spotřebitelů o biopotraviny. [27]

3.1 Druhy biopotravin

Trh s biopotravinami je velice pestrý. Nejedná se pouze o biomaso a biozeleninu apod. V biokvalitě lze sehnat již většinu běžných potravin. Zde je stručný seznam potravin, které lze v biokvalitě na českém trhu koupit:

Mléko a mléčné výrobky (jogurty, smetany, biomléko, sýr),

Maso a masné výrobky (biouzeniny, biošunka),

Ovoce a zelenina,

Pečivo čerstvé i trvanlivé,

Vejce,

Obiloviny a produkty z nich (mouka, krupice, rýže, těstoviny, vločky, müsli, kaše, klíčky),

Luštěniny (čočka, hrách, cizrna, fazole, mungo, sójové boby),

Oleje (dýňový, konopný, arganový, olivový, řepkový, rýžový, sezamový, slunečnicový),

Pomazánky; paštiky; džemy,

Pochutiny (sušenky, pudinky, bonbony, čokoláda, krekry, křupky, oplatky, tyčinky),

Sušené plody a ořechy (sušené ovoce, arašídy, kešu, kokos, len, mák, mandle, pistácie),

Bezlepkové potraviny (bezlepkové směsi, bezlepkové pečivo, sušenky, tyčinky),

Ochucovadla, sladidla (koření, sůl, cukr, třtinový cukr, sladidla, škrob, ocet),

Nápoje a čaje (džusy, ovocné šťávy, víno, káva, čaj),

Dětská výživa,

Rostlinné nápoje (rýžová smetana, ovesný nápoj, sójová smetana, špaldový nápoj),

Doplňky stravy, vitamíny,

Konzervované a nakládané potraviny. [28]

3.2 Prodej biopotravin v ČR

Biopotraviny, produkty ekologického zemědělství, zaujímají stabilní pozici v zájmu českých spotřebitelů. Výsledky výzkumu ukazují, že se oproti minulým letům zvýšil počet obyvatel, kteří nakupují biopotraviny, a to na 41 %. Významně vzrostlo povědomí o označení biopotravin. Nejen o národním, ale i o označení Evropské unie.

Roste zájem o rozvoj nových forem přímého prodeje, jako jsou farmářské trhy, systém bedýnek nebo farmářských prodejen ve velkých městech. K rozvoji ekologického zemědělství má přispět i trvalá podpora státu ve formě dotací či zvýhodnění poskytovaných ekologickým zemědělcům a výrobcům. Podpora spotřeby domácích biopotravin je navíc jedním z hlavních úkolů stávajícího „Akčního plánu ČR pro rozvoj EZ v letech 2011 – 2015“. [29]

Informace o původu a způsobu výroby biopotravin jsou při prodeji velmi důležité. U biopotravin je vždy zajištěna možnost zpětného dohledání původu zboží. V žádné jiné oblasti potravinářství není původ surovin tak dobře dokumentován, jako u biopotravin. Podmínkou je, aby všichni dodržovali pravidla, a to včetně maloobchodníka. Jestliže do prodejny přijde čerstvé zboží (nezabalené v obalu určeném pro konečného spotřebitele), provádí prodejce poslední kontrolní krok. Originální obaly (nebo fólie, jíž je zabalená zálohovaná bedýnka) čerstvého zboží, jako je ovoce, zelenina, volně ložené zrní, ořechy či semena, maso a vejce, musí vedle označení produktu a uvedení množství obsahovat následující informaci o zemi původu a kód ekologické kontrolní organizace. Ústřední postavení při propagaci v obchodu s biopotravinami zaujímají ochutnávkové akce. Právě v oblasti biopotravin mají nedocenitelný význam. [30]

Biopotraviny se prodávají v prodejnách specializovaných buď přímo na biopotraviny, nebo častěji na zdravou výživu. Některé obchodní řetězce začaly po vzoru zemí svého původu biopotraviny i nabízet. Na českém trhu dnes biopotraviny nabízí téměř každý řetězec supermarketů. Nebo lze biopotraviny koupit přímo ze dvora – tj. na ekofarmě. Další možnosti jsou biojarmarky, biodožínky, výstavy a veletrhy konající se hlavně za účelem jejich propagace. Na akcích tohoto druhu má spotřebitel šanci seznámit se přímo s ekofarmáři. [31]

Dovoz biopotravin z jiných států - Touha dnešní moderní společnosti po konzumaci zdravých a ekologicky vypěstovaných potravinách je čím dál silnější. Mnozí sáhnou na pultech po takových produktech, jako jsou biojablka z Nového Zélandu, biochléb a biojogurty z Německa a mnohé další. Jenže biomanie má i svou stinnou stránku. Fakt, že se realizuje dovoz bioproduktů z jiných států, nenapomáhá snaze člověka přispět ke kvalitnějšímu životnímu prostředí. Právě energetické náklady spojené s dovozem biopotravin a bioproduktů z okolních zemí negativně ovlivňuje prostředí. Doprava zatěžuje přírodu. [32]

Otázkou je, jestli dokáže samotný český trh reagovat na změny v poptávce. Distributoři dovezli v roce 2010 biopotraviny za zhruba 294 mil. Kč. V příštích letech se očekává nárůst obrátu distribuovaných finálních biopotravin, a to jak růst objemu vyvážených biopotravin, tak objem jejich dovozu. [17]

3.2.1 Výhled do budoucna

Přestože vztah spotřebitelů k nakupování přímo na farmě je pozitivní, většina z nich dává přednost svému pohodlí a přeje si nakupovat biopotraviny stejně pohodlně jako potraviny z konvenční produkce. Aby se menší specializované prodejny dokázaly na trhu i nadále udržet, budou se muset přizpůsobit požadavkům spotřebitelů. To znamená pohodlí. Rozšířit sortiment, případně celou prodejnu, zajistit možnost parkování před prodejnou. Pokud se specializované bioprodejny nebudou schopny adaptovat na nové prostředí, jejich počet se pravděpodobně bude snižovat a sortiment nabízeného zboží se bude přesouvat do větších supermarketů a hypermarketů. [33]

4 METODIKA

4.1 Cíl práce

Cílem práce je vyhodnotit míru soběstačnosti ČR v oblasti nabídky biopotravin. Práce se zaměří na míru zajištění nabídky vybraných komodit biopotravin na českém trhu. S tím spojenou poptávkou trhu po vybraných biopotravinách.

4.2 Metody použité při zpracování práce

4.2.1 Analýza rizik

Riziko – Pojem riziko je spojen s pravděpodobností nebo možností škody. Jinými slovy je to očekávaná hodnota škody. Je to výsledek aktivace určitého nebezpečí. Vyjadřuje míru a stupeň ohrožení. Některá rizika mají dvojí podobu, neboť mají příznivou tendenci. Lze tedy hovořit o riziku absolutním a riziku relativním. Opačné, tedy negativní riziko, označujeme jako benefit. Riziko se vždy vztahuje k nějaké vymezené době a prostoru, kde probíhají rizikotvorné činnosti. Z toho můžeme usoudit, že riziko jsou časově a prostorově závislé veličiny. [34]

Analýza rizik je základním prvkem rizikového inženýrství a je nutnou podmínkou rozhodování o riziku. Tedy základním procesem v managementu rizika. [35]

Cílem analýzy rizika je získání podkladů pro ovládání rizik a podkladů pro rozhodování o riziku.

V praktických situacích se setkáváme se dvěma odlišnými požadavky na analýzu rizika:

- Absolutní analýza – slouží ke stanovení pokud možno přesné hodnoty rizika s cílem získat podklady pro rozhodování,
- Relativní (komparativní) analýza – slouží k porovnání dvou nebo více projektů z hlediska rizik, následně tedy k rozhodování o způsobech řešení.

Analýza rizik se skládá ze tří základních činností:

- Identifikace rizikových faktorů,
- Vytváření scénářů - tvorba kombinací a časových souvislostí, které mohou způsobit rozvinutí nežádoucích jevů,
- Hodnocení rizika – lze provést jen na základě konkrétních, pravdivých a ověřených datových souborů.

Celkové hodnocení rizika lze získat součinem jednotlivých činitelů, jehož výsledkem je ukazatel míry rizika – R.

$$R = P \times Z \times H$$

P – pravděpodobnost vzniku (stupnice 1 do 5)

Z – pravděpodobnost následku (stupnice 1 do 5)

H – názor hodnotitelů (zohlednění závažnosti ohrožení, čas působení, počet ohrožených osob, stav technologických zařízení aj.) [34]

4.2.2 Sběr dat

Shromažďování dat z jednoho nebo více míst vzniku za účelem jejich centralizace, přenosu nebo zpracování. Zahrnuje tyto základní činnosti: indikaci prvotní informace, vytvoření sdružené informace, přenos, přípravu pro zpracování. [36]

Metoda sběru dat je použita k vyhodnocení míry soběstačnosti vybraných biopotravin na českém trhu. K získání informací slouží internetové zdroje poskytované Ministerstvem zemědělství.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 ANALÝZA MÍRY SOBĚSTAČNOSTI NABÍDKY BIOPOTRAVIN ČESKÉ REPUBLICE

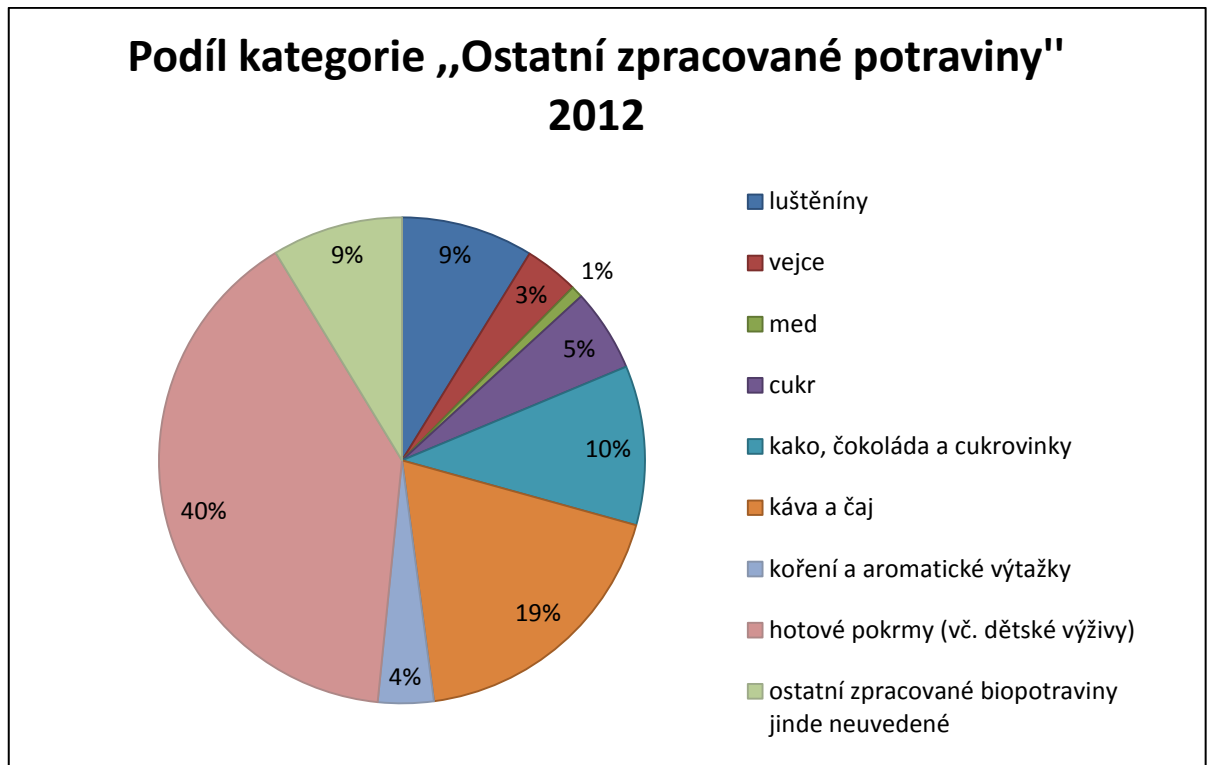
Celkový počet biopotravin, který byl v září 2013 k dostání na pultech maloobchodních řetězců, činil 2 809 položek. Oproti předchozímu období tj. červenci 2013 se celkový počet položek zvýšil o 4,8 %. Pokud lze srovnat nabídku biopotravin v září 2013 s lednem 2009, pak zjistíme, že se počet zvýšil o 88 %. [37]

5.1 Nabídka a poptávka spotřebitelů po biopotravinách

Struktura hlavních kategorií biopotravin je dlouhodobě stabilní. Stejně jako v předchozích letech byl největší zájem o „Ostatní zpracované potraviny“. V roce 2012 tvořily 34% podíl na maloobchodním obratu biopotravin, přičemž téměř polovinu (45 %) představují hotové pokrmy typu dětských výživ. Druhou příčku si udržuje kategorie „Mléko a mléčné výrobky“ (20 %), následovaná kategorií „Ovoce a zelenina“ (14% zahrnující od roku 2009 také ovocné a zeleninové šťávy). [12]

Hlavní kategorie potravin	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	Podíl kategorie potravin (%)							
Maso a masné výrobky	12,0	7,1	6,2	5,4	9,5	8,6	8,5	8,1
Ovoce a zelenina	3,5	3,0	5,4	6,2	10,8	10,8	13,6	13,7
Mléko a mléčné výrobky	20,0	15,2	20,9	22,2	21,1	24,8	19,5	20,0
Mlýnské a škrobářenské výrobky	5,5	7,1	6,0	5,9	6,3	8,4	9,7	10,4
Pekárenské, cukrářské a jiné výrobky	4,0	3,0	1,6	3,8	9,4	8,2	9,4	9,5
Ostatní zpracované potraviny	43,0	49,5	49,3	45,9	35,9	32,8	35,3	34,3
Nápoje	12,0	15,2	10,6	10,6	5,2	4,5	2,0	1,9
Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabulka 2: podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin v ČR, 2005 – 2012 [vlastní zpracování na základě dat ze Statistického šetření ÚZEI pro roky 2009 – 2012 a Green marketing pro roky 2005 – 2008]

Graf 2: Podíl podkategorií potravin v rámci kategorie „Ostatní zpracované potraviny“, 2012 [vlastní zpracování na základě dat ze Statistického šetření ÚZEI 2013]

5.2 Dovoz biopotravin

Následující tabulka zobrazuje množství importovaných biopotravin v rozdělení podle klasifikace výrobků (CPA) v letech 2006 až 2012.

Kategorie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 (%)
Zpracované a konzervované maso a výrobky z masa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zpracované a konzervované ryby, koryši a měkkýši	1,9	0,4	0,3	0,6	4,4	5,1	5,5	0,2
Zpracované a konzervované ovoce a zel.	31,1	525,7	601,7	658,1	1 199,6	1 674,5	1 911,5	72,2
Rostlinné a živočišné oleje a tuky	1,9	2,1	1,4	7,4	7,7	12,4	9,0	0,3
Mléčné výrobky a zmrzlina	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mlýnské a škrob. výrobky	4,1	23,5	117,6	150,5	66,7	53,4	37,9	1,4
Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	90,6	96,8	58,6	50,8	55,2	97,2	128,0	4,8
Ostatní potravinové výrobky	83,1	122,3	107,9	96,6	142,7	234,5	188,6	7,1
Obiloviny, luštěniny a jiná olejnatá semena	173,0	624,8	264,8	315,2	459,3	494,0	373,4	14,1
Nápoje	0,0	5,9	9,3	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Celkem	385,7	1 401,4	1 161,4	1 281,7	1 935,6	2 271,1	2 654,0	100,0

Tabulka 3: Dovoz biopotravin dle klasifikace výrobků CPA v letech 2006 – 2012 (v tunách)

[vlastní zpracování na základě dat dostupných z šetření ÚZEI]

Následující tabulka zobrazuje vývoz biopotravin ze třetích zemí do ČR, ve vybraných kategoriích biopotravin za rok 2012.

Vybrané země	Typické biopotraviny (rok 2012)
Albánie	Ovoce (borůvky, jablka)
Brazílie	Čaje, fazole, mořské řasy
Čína	Citronová tráva, ibišek, máta
Egypt	Čokoláda, kakao
Ekvádor	Kokosový olej
Chile	Instantní kaše, heřmánek, ovocné džemy
Indie	Kakaové boby, kešu
Indonésie	Kudzu škrob, chipsy ze zeleného hrachu, čaje, miso, sójové omáčky
Japonsko	Čaj Rooibos
Jihoafrická republika	Sirupy, brusinky
Nový Zéland	melasa
Paraguay	Sirup z jakonu, kakao
Spojené Arabské Emiráty	Ocet, výrobky z kakaa
Srbsko	kešu, kitulový sirup, kokosový olej, kokos, ovocné kompoty
Taiwan	bulgur, len, meruňky, sušená rajčata, cizrna, čočka
Turecko	sušené a mražené ovoce (arónie, bezinky, borůvky, ostružiny), mražené šípky, květ černého bezu, jáhly
Ukrajina	Ječmen a pšenice, mořské řasy

Tabulka 4: Vybrané kategorie biopotravin dovážených do ČR za rok 2012 [vlastní zpracování na základě dat ze Statistického šetření ÚZEI]

5.2.1 Způsob distribuce biopotravin

Biopotraviny jsou v ČR prodávány několika způsoby. Nejvíce biopotravin nakoupí čeští spotřebitelé v maloobchodních řetězcích, na druhém místě pak v prodejnách zdravé výživy a biopotravin. Téměř 5 % biopotravin se nakoupilo v lékárnách. Nejméně biopotravin se

prodá v nezávislých drobných prodejnách potravin a i přes téměř dvojnásobné zvýšení zůstává na nízké úrovni uplatnění bioprodukce přes gastronomická zařízení a provozovny veřejného stravování. [12]

Odbytové místo v ČR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012
	Podíl odbytového mísa v ČR (%)								(mil.Kč)
Supermarkety/hypermarkety	56	67	67,5	74	65,7	67,2	64,4	64,4	1 144
Drogerie ^p	x	x	x	x	3,5	3,2	3,4	3,2	57
Prodejny zdravé výživy a biopotravin	37	28	22,5	18	17,7	19,4	19,8	19	338
Nezávislé prodejny potravin	2	3	2,5	2	2,4	1,2	1,4	1,4	25
Farmy a ostatní přímý prodej	4	2	2	1,4	3,9	3,5	5,2	5,9	105
Lékárny	x	x	5	4	6	4,7	5,2	4,8	86
Gastronomie	x	x	0,5	0,6	0,8	0,8	0,6	1,1	20

^p Drogistické řetězce (drogerie) jsou do roku 2008 součástí kategorie "Supermarkety/ hypermarkety".

Tabulka 5: Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin v ČR, 2005 – 2012 [vlastní zpracování na základě dat ze Statistického šetření UZEI pro roky 2009 – 2012 a Green marketing pro roky 2005 – 2008]

5.2.2 Celková situace na trhu s biopotravinami v ČR v roce 2012

Kapitola shrnuje získané údaje od výrobců a distributorů a doplňuje data expertními odhady za chybějících subjekty, tedy části trhu a tím se snaží odhadnout celkovou velikost trhu s biopotravinami v ČR v roce 2012.

Po výrazném nárůstu trhu biopotravin v letech 2005 – 2008 došlo v letech 2009 a 2010 ke stagnaci obratu okolo 1,6 mld. Kč. Od roku 2011 došlo opět k oživení, které pokračovalo i v roce 2012 a trh biopotravin v ČR (tj. domácí spotřeba) vzrostl meziročně o dalších 6,7 % na 1,78 mld. Kč. Průměrná roční spotřeba na obyvatele nepřesahuje 200 Kč. Celkový obrat s biopotravinami realizovaný českými subjekty činil v roce 2012 přibližně 2,4 mld. Kč. Objem exportovaných biopotravin také opět vzrostl a dosáhl objemu 624 mil. Kč. [12]

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
----------	------	------	------	------	------	------	------	------

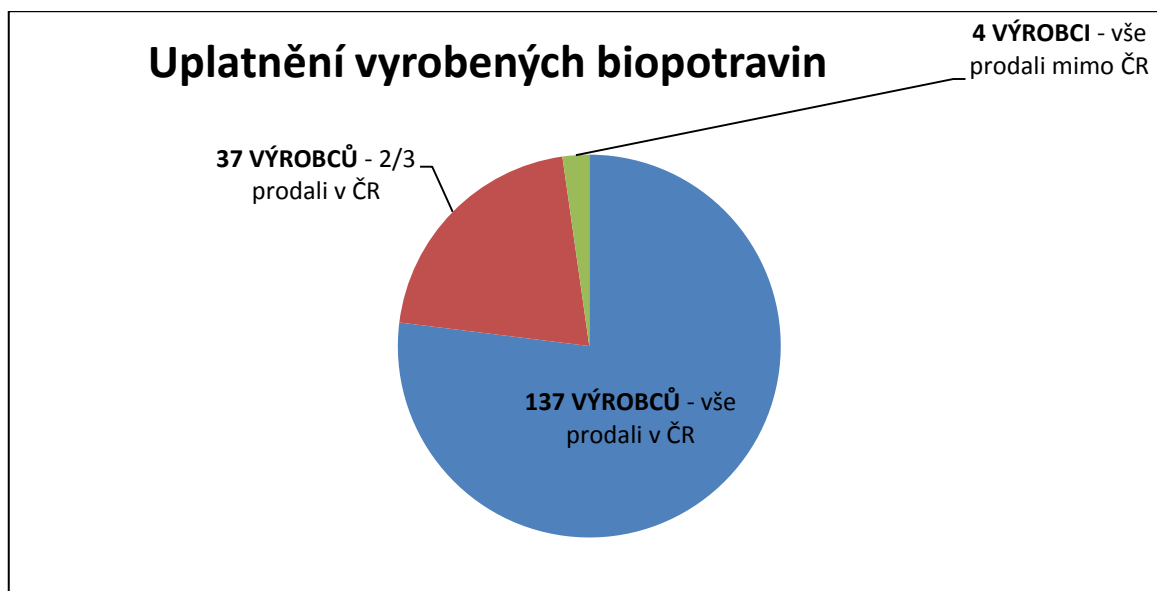

Celkový obrat s biopotravinami včetně vývozu (mld. Kč)	x	0,84	1,39	1,95	1,979	2,097	2,235	2,400
Vývoz (mld. Kč)	x	0,08	0,10	0,15	0,366	0,505	0,570	0,624
Spotřeba biopotravin v ČR (mld. Kč)	0,51	0,76	1,29	1,80	1,631	1,529	1,665	1,776
Spotřeba na obyvatele za rok	50	74	126	176	154	151	158	169
Podíl dovozu biopotravin (%)	54	56	62	57	-	46	60	60

Tabulka 6: Vývoj trhu biopotravin v ČR, 2005 – 2012 [vlastní zpracování na základě dat ze Statistického šetření ÚZEI pro roky 2009 – 2012 a Green marketing pro roky 2005 – 2008]

5.3 Uplatnění vyrobených biopotravin na trhu

Více než 68 % výrobců (137 ze 199) uvedlo, že veškeré biopotraviny prodá v ČR a dalších 37 výrobců na domácím trhu realizovalo minimálně 75 % ze svého obratu (v roce 2010 a 2011). Pouze 4 výrobci prodali celou svou produkci mimo ČR.

Graf 3: Počet výrobců uplatněných na českém trhu [vlastní zpracování na základě dat ze Zprávy o trhu s biopotravinami z roku 2012]

Zemí, kam čeští výrobci nejčastěji vyvážejí, je stále Slovensko (47 výrobců). Jedná se však o malé objemy, pouhé 5,1 % celkového objemu výroby biopotravin. Sedm firem vyváží

většinu své produkce do zemí EU, z toho tři do Německa, jedna do Rakouska a tři do ostatních zemí EU. Jedna firma pak do zemí mimo EU. Největší objem v ČR vyrobených biopotravin směřuje trvale do Rakouska a nově také do Německa a dále pak do ostatních zemí EU. Naopak nejmenší objem vyrobených biopotravin se dlouhodobě exportuje do Polska a následně do zemí mimo EU. [12]

Výrobce	Země vývozu
Sonnentor, s.r.o.	Rakousko
Amylon, a.s.	Rakousko
RACIO, s.r.o.	Německo
Lifefood Czech Republic s.r.o.	Německo
FRUJO, a.s.	Německo
GOLDIM, s.r.o.	Země mimo EU
PROBIO, obchodní společnost s.r.o.	Slovensko

Tabulka 7: České firmy vyvážející své bioprodukty do zemí EU (i mimo ni) [vlastní zpracování na základě dat ze Zprávy o trhu s biopotravinami 2012]

5.4 Shrnutí

Nabídka biopotravin na českém trhu se neustále zvyšuje. V průběhu posledních let sledujeme rostoucí bilanci nabízených druhů biopotravin. Dle zjištěných hodnot lze říci, že Česká republika je ve většině nabízených komodit biopotravin soběstačná. U většiny druhů biopotravin není důvod dovozu ze zahraničí. Jsou to například zpracované a konzervované maso a výrobky z masa, mléčné výrobky a zmrzlina a nápoje. Mezi lety 2006 a 2012 se množství importovaných biopotravin měnil v závislosti na potřebách spotřebitelů. Česká republika se také podílí na objemu vyvezených druhů biopotravin do zahraničí. Zemí, kam Češi nejčastěji své bioprodukty vyvážejí, je Slovensko. Český spotřebitel na pultech s biopotravinami nejčastěji zvolí nákup kategorií s označením „Ostatní zpracované potraviny“. Více než 68 % českých výrobců biopotravin uvádí, že své produkty prodá na českém trhu.

5.5 SWOT analýza míry soběstačnosti nabídky biopotravin v ČR

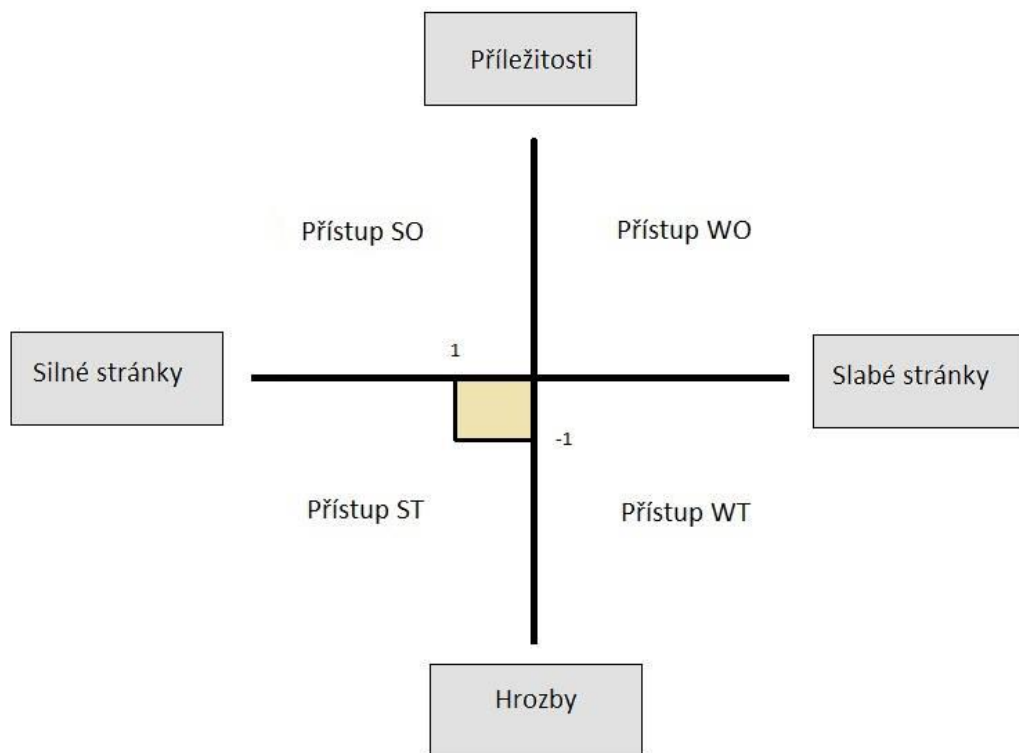
Dále je provedena SWOT analýza, pomocí které je zhodnocena míra soběstačnosti nabídky biopotravin v České republice. Jsou identifikovány silné a slabé stránky (vnitřní vlivy), příležitosti a hrozby (vnější vlivy).

Silné stránky	Známka	Slabé stránky	Známka
Nabídka kvalitních a zdravotně nezávadných potravin	4	Vysoké ceny biopotravin	4
Výroba a následná nabídka biopotravin přispívá k ochraně životního prostředí	5	Nedostatečná nabídka určitých druhů bioproduktů v obchodních řetězcích	4
Stoupající počet českých výrobců biopotravin	3	Náklady na import některých druhů bioproduktů	2
Čerstvost nabízeného zboží	3	Nedostatečná technická vybavenost pro výrobu určitých biopotravin	2
Fungující kontrolní systém	3	Ekonomická situace tuzemských výrobců biopotravin (nedostatek finančních prostředků)	4
Kvalita nabízeného zboží	3	Nevyhovující klimatické podmínky pro pěstování určitých druhů zboží v bio-kvalitě	4
Celkem	21	Celkem	20

Tabulka 8: Silné a slabé stránky míry soběstačnosti nabídky biopotravin v ČR [vlastní zpracování]

Příležitosti	Známka	Hrozby	Známka
Nabídka místních bioproduktů (výrobky z tuzemských surovin)	3	Nejistý odbyt bioprodukce	4
Růst poptávky ze strany spotřebitelů	4	Vyšší cena biopotravin proti konvenčním potravinám	4
Osvěta značky biopotravina, vyšší informovanost populace	3	Konkurence ze zahraničí	4
Vyšší finanční dotace pro výrobce bioproduktů	4	Nízké povědomí spotřebitelů o výhodách a přednostech bioproduktů	3
Rostoucí zájem obchodníku o biopotraviny	3	Přísné hygienické normy	3
Zvyšující se zájem o ochranu životního prostředí	2	Ztráta důvěry spotřebitelů	2
Celkem	19	Celkem	20

Tabulka 9: Příležitosti a hrozby míry soběstačnosti nabídky biopotravin v ČR [vlastní zpracování]

Obrázek 3: Graf SWOT analýzy [vlastní zpracování]

Ve SWOT analýze míry soběstačnosti v oblasti nabídky biopotravin v České republice byla hodnotící škála v rozmezí 1 – 5. Nejvyšší důležitost byla ohodnocena známkou 5 a nejmenší známkou 1. Celkový rozdíl mezi silnými a slabými stránkami vyšel +1 a celkový rozdíl mezi příležitostmi a hrozbami byl -1. Z vypočítaných hodnot zjistíme, že soběstačnost nabídky biopotravin v ČR se nachází v kvadrantu strategie ST, zvaném strategie defenzivní - obranná. Stát by se měl snažit využít svých silných stránek a snažit se co nejvíce čelit daným hrozbám.

6 ANALÝZA RIZIK MÍRY SOBĚSTAČNOSTI NABÍDKY BIOPOTRAVIN V ČESKÉ REPUBLICE

Za nejzávažnější rizika, která ohrožují soběstačnost nabídky biopotravin v ČR, lze považovat nedostatek výrobců biopotravin, jejich nedostatečné finanční zdroje pro realizaci výroby a nevhodné klimatické podmínky pro pěstování určitých druhů potravin v Bio kvalitě. V každé z daných oblastí existuje několik faktorů, které ji jako celek ovlivňují. Mezi další rizika lze řadit například zahraniční konkurenci. Rizikotvorným faktorem je rovněž nízká poptávka po určitých komoditách bioproduktů.

6.1 Nedostatek výrobců biopotravin

V kapitole se budu zabývat nedostatkem výroby určitých druhů biopotravin, které na českém trhu chybí a je nutný jejich dovoz ze zahraničí. Malé množství producentů je dáno přísnými směrnice pro vstup a finanční náročností výroby.

6.1.1 Finanční náročnost výroby biopotravin

Velký význam může mít při rozhodování o výrobě biopotravin náročnost a odlišnost od výroby konvenční. Při ekologickém zpracování jsou vyloučeny některé postupy. Je zakázáno používání barviv, aromatických látek, sladidel a vitamínů syntetického původu. Veškeré zpracování bioproduktů musí probíhat v provozech časově nebo prostorově oddělených od těch, kde se zpracovává konvenčními postupy, aby byla zachována pravost bioproduktu. [38]

Mnoho firem považuje ekologickou výrobu za složitější kvůli nutnosti oddělení ekologické výroby od konvenční. Další významnou komplikací je pro zákaz používání některých přídatných látek. Kvůli tomu se jejich výroba může prodražit nebo jinak zkomplikovat (nutnost nových receptur a postupů). Uvádí se, že ekologické zpracování je finančně náročnější a znamenalo by velkou zátěž pro podnik. Omezení použití některých technologických postupů je problematické. [39]

Překážky, které výrazně brání zavedení výroby biopotravin	Náročnost výroby v ekologickém zemědělství
Vysoké ceny surovin	Ekologické zpracování je složitější kvůli oddělení výroby.
Nedostatek surovin v biokvalitě	V ekologickém zemědělství nelze používat běžné technologické postupy.
Vysoké ceny finálních výrobků a jejich neprodejnost	Ekologické zpracování je finančně náročnější, výroba se prodražuje a komplikuje
Velká vzdálenost dostupných surovin v biokvalitě	V ekologickém zemědělství není možné používat některé přídatné látky
Některé složky lze získat pouze v zahraničí (tj. není dostatek českých bio surovin)	Ekologické zemědělství znamená velkou zátěž pro podnik

Tabulka 10: Tabulka překážek a náročností výroby biopotravin [vlastní zpracování na základě dat z Analýzy hnutí DUHA – říjen 2007, Průzkum mezi velkými výrobci a zpracovateli na českém trhu]

6.1.2 Plnění náročných kontrol

Výroba biopotravin podléhá přísným kontrolám a musí splňovat náročné podmínky dané národní a evropskou legislativou. V České republice jsou oprávněné kontrolní organizace, které provádějí následující činnosti:

- Nezávislou kontrolu a certifikaci zpracovatelů, producentů a obchodníků řazených v systému výroby bioproduktů,
- Zjišťování propagace a osvěty o produktech v biokvalitě a ekologickém zemědělství,
- Spravování a ochranu grafického znaku „BIO – Produkt ekologického zemědělství“,
- Školení a semináře v oblasti výroby biopotravin a ochrany životního prostředí,
- Zastupování zájmů českého ekologického zemědělství.

6.1.3 Chybějící sortiment biopotravin na českém trhu

Nabídka biopotravin na českém trhu je poměrně široká, avšak u některých komodit je nedostatečná a není schopna pokrýt poptávku spotřebitelů (např. ovoce a zelenina). Některé biopotraviny na trhu zcela chybí (např. oleje) a tudíž je nutný dovoz ze zahraničí. [17]

Název podniku/dovozce	Předmět dovozu
Hamé a.s., generální ředitelství Bio nebio s.r.o SOLEX AGRO, s.r.o HERO CZECH, s.r.o BP ALFE, s.r.o.	Ostatní zpracované a konzervované ovoce a zelenina
Vejdovský Jan	Oleje a tuky

Tabulka 11: Seznam dovozců chybějících druhů biopotravin ze třetích zemí (k 31. 12. 2009)[vlastní zpracování na základě dat dostupných z eAGRI]

Je třeba si nicméně uvědomit, že řada v České republice „vyráběných“ bio-potravin obsahuje dovážené suroviny nebo se v tuzemsku pouze přebaluje. Přesto ale počet domácích výrobců biopotravin roste a s tím i objem české bio-produkce. Zejména v kategoriích hovězího masa, pečiva, mléka a koření je vysoký podíl domácích bio-potravin. [40]

6.1.4 Zahraniční konkurence

Pokud chtějí výrobci biopotravin uspět na celostátním trhu a růst společně s růstem poptávky, spolupráce s maloobchodními řetězci je nezbytná.

Do maloobchodních řetězců působících v České republice dnes dodává bio-potraviny na 120 dodavatelů. Jen ovšem asi 55 z nich jsou výrobci, kteří biopotraviny v České republice vyrábí. Ostatní jsou obchodníci, kteří do řetězců vesměs dodávají zahraniční výrobky.

Čeští výrobci se dokázali prosadit zejména v kategoriích:

- Mléko a výrobky z mléka,
- Maso a výrobky z masa,
- Trvanlivé pečivo,
- Mlýnské a škrobárenské výrobky,

- Vejce,
- Nápoje nealkoholické.

Na druhou stranu kategorie jako oleje a tuky, pivo, víno, čokoláda a cukrovinky, pomazánky a krémy, džemy, obilné nápoje, koření, pochutiny, chlazené a mražené výrobky zůstávají zatím nevyužity a výrobky se dovážejí ze zahraničí. [40]

Rostoucí obliba biopotravin, doprovázená silnější konkurencí, nutí k aktivnější výrobě dva největší tuzemské velkoobchody – Country Life z Nenačovic u Berouna a Pro-Bio obchodní společnost ze Starého Města pod Sněžníkem. Zaměřují se na zboží rostlinného původu. Mají mlýn, provozují vlastní prodejny, zásobují řetězce a specializované obchody. Kvůli nedostatečné nabídce domácí bioprodukce, kterou si zčásti zajišťuje i na své farmě, musí spoléhat na dovoz. Do zahraničí pak vozí přebytky, které by se na našem trhu neuplatnily. Výrazná konkurence výrobců biopotravin z Německa a Rakouska nutí české výrobce investovat do rozšiřování své výroby. Evropský trh biopotravin je považován za trh s největší konkurencí na světě. [41]

6.2 Podmínky pro pěstování bioproduktů

Kvalita plodin ekologického zemědělství je ovlivněna především odrůdou. Výrazně se projevuje vliv klimatických podmínek a další vlivy, mimo jiné mechanické poškození a poranění, napadení hmyzem a nedostatek živin. S tím je rovněž spojena kvalita půdy.

6.2.1 Klimatické podmínky

Klimatické podmínky, tedy podmínky pro pěstování bioproduktů, jsou v České republice specifické svým umístěním. Nacházíme se v mírné zeměpisné šířce a těmto podmínkám odpovídají také druhy pěstovaných bioproduktů. Mnohé druhy biopotravin (ovoce a zelenina) mají pro svůj růst nutné podmínky. Proto je mnohdy nutný dovoz určitých exotických druhů z teplejších oblastí planety. Často jsou však shledány vniklé problémy spojené s přepravou. Mnohdy dojde ke zhoršení kvality produktu. Nejčastěji zjišťované problémy vznikají až na samotném konci distribučního řetězce (v maloobchodě) a země původu je nemůže již ovlivnit.

Dovází se však také suroviny, které by bylo možné v tuzemsku vyrábět. Jedná se především o cereální směsi, ovocné složky do jogurtů a mouky pro pekárenství dovážené z Rakouska a Německa. Důvodem je nižší cena a vyšší kvalita u dovážených produktů. Nejčas-

tějším důvodem pro nákup bioproduktů v zahraničí je nedostatečné množství na domácím trhu. To však zahrnuje dovoz takových surovin, které nelze v našich podmínkách vyprodukovat, jako je rýže, čaje, čokoláda apod. Pro řadu výrobců je důvodem pro nákup v zahraničí vazba na zahraniční mateřský podnik, kdy odebrání vlastních výrobků je pro dceřiné společnosti nutností. [41]

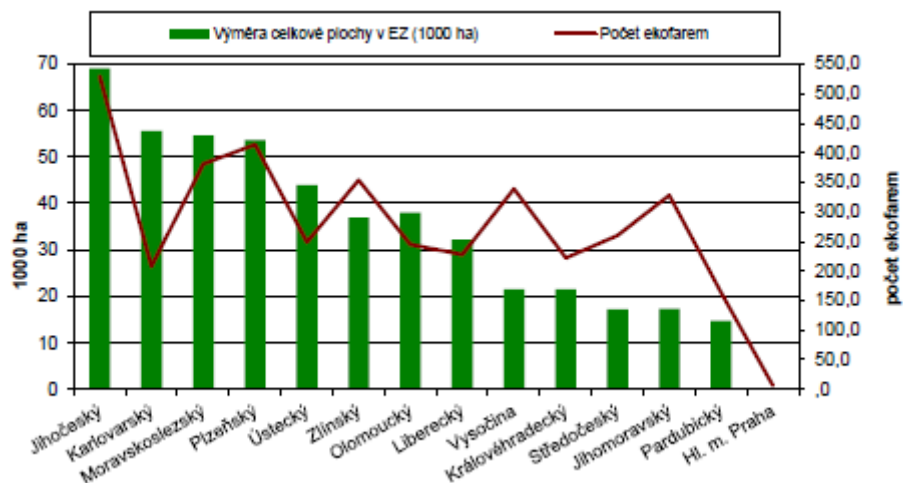
6.2.2 Kvalitní půda

Kvalita zemědělské půdy ovlivňuje výrobu. Přístup ekologických zemědělců k půdě přispívá k její ochraně. Nejde jen o protierozní opatření, ale především o volené agrotechnické postupy. Nešetrné hospodaření se základním zdrojem obživy pak vede i některé vlastníky půdy k tomu, aby hledali nájemce, kteří si hodnotu půdy uvědomují a nedevastují ji. Pěstování konvenčních plodin působí na zemědělskou půdu škody. Především používáním hnojiv. S tím spojený vývoj nových typů pesticidů, likvidace nebezpečných látek a celkové důsledky znečištění životního prostředí. [42]

Aby byla dodržena kvalita půdy pro pěstování biopotravin, je nutno dodržet podmínky pěstování:

- žádná umělá hnojiva,
- žádné syntetické postřiky a chemikálie,
- vhodné podmínky pro pěstování rostlin,
- minimalizace znečištění,
- minimalizace množství odpadů.

Největšími hrozbami pro zemědělskou půdu v ČR jsou vodní a větrná eroze, zastavování území, výstavba solárních elektráren, acidifikace, utužení a nevhodné osevní postupy s nevhodnou skladbou plodin.

Graf 4: Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2013 [Statistické šetření ekologického zemědělství 2013]

6.3 Nízká poptávka po biopotravinách

Značný nezájem spotřebitelů o české bioprodukty je dán mnoha faktory. Mezi ně patří:

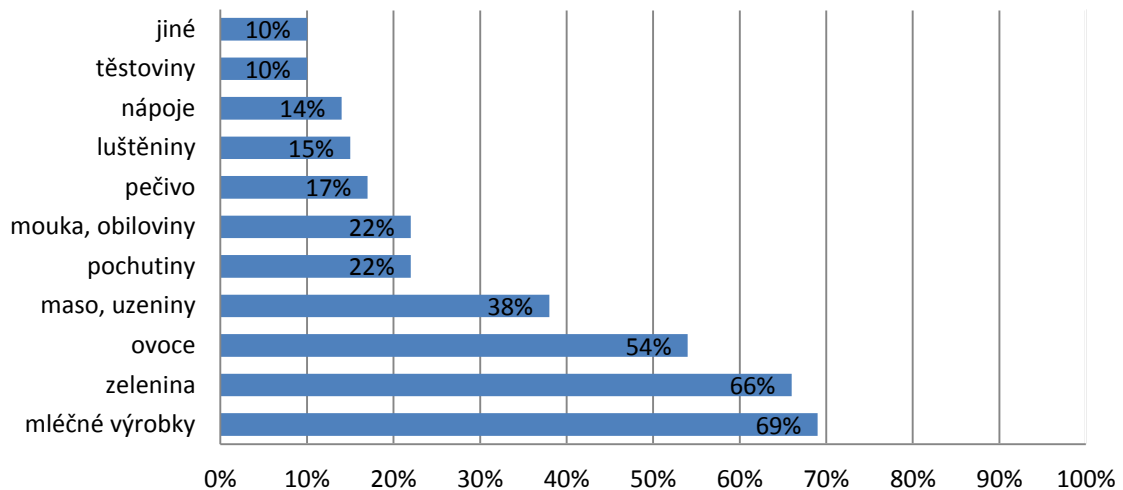
- Vysoká cena biopotravin,
- Dlouholetá důvěra v konvenční potraviny,
- Neochota zkusit „něco nového“,
- Nedůvěra v kvalitu biopotravin.

Mezi další ukazatel je možno rovněž řadit fakt, že lidé kupují potraviny nutné pro jejich denní potřebu a nemají dostatečné finanční zdroje na to, aby nakupovali velké množství nejrůznějších druhů potravin v Bio kvalitě. Množství vyprodukovaných biopotravin se odráží v poptávce ze strany spotřebitelů.

6.3.1 Výdaje domácností za biopotraviny

Každoročně se poptávka po biopotravinách na českém trhu zvyšuje. Čísla potvrzují rostoucí zájem lidí o lokální a čerstvé produkty společně s rozvojem nových forem přímého prodeje, jako jsou farmářské trhy, systém bedýnek nebo farmářských prodejen ve velkých městech. Čísla však jasně ukazují, že o konvenční potraviny je vyšší zájem, než o potraviny v Bio kvalitě. Lidé v České republice utratili v roce 2012 za biopotraviny 1,78 miliardy korun, což představuje nárůst o 6,7 % proti roku 2011. Průměrná roční spotřeba na obyvatele byla necelých 200 korun. [12]

Nakupování biopotravin v domácnostech 2014

Graf 5: Struktura bioproduktů nakupovaných v domácnostech v roce 2014 [vlastní zpracování na základě dat dostupných ze Zprávy z výzkumu biopotravin Median, 2014]

6.4 Analýza rizik

Vyhodnocení jednotlivých rizik, které jsou podrobněji popsány v předchozích kapitolách, jsou analyzovány pomocí tzv. matice rizik. Ke každému riziku je přiřazena hodnota podle pravděpodobnosti jeho výskytu a závažnosti jeho dopadů. Dané hodnoty se u každého rizika vynásobí a jejich součin pak udává přijatelnost či závažnost daného rizika a naléhavost, s jakou je nutno rizika řešit. Pravděpodobnost výskytu rizik jsou stanoveny na základě statistických dat dostupných na stránkách Ministerstva zemědělství a ÚZEI. Přijatelnost či nepřijatelnost pak určuje, do jaké míry budou přijata opatření k eliminaci rizik. Zda tomu budou třeba změny ze strany ekologických zemědělců, výrobců či samotných spotřebitelů při nákupu biopotravin. Rovněž je určeno, které problémy by měly být řešeny na státní úrovni.

Pravděpodobnost	Dopad na míru soběstačnosti nabídky biopotravin			
	1 - malý	2 - střední	3 - velký	4 - kritický
1 - zanedbatelná				
2 - malá				
3- střední		Plnění náročných kontrol Zahraniční konkurence Nedostatek výrobců	Klimatické podmínky Náročnost výroby	
4 - velká		Kvalitní půda	Nízká poptávka po biopotravinách Chybějící sortiment biopotravin na českém trhu	Finanční náročnost výroby

Tabulka 12: Vyhodnocení rizik [vlastní zpracování]

Bodová hodnota rizika	Přijatelnost rizik
1 - 3	Zanedbatelné – není nutné přijímat žádná opatření
4 - 7	Přijatelné - protiopatření jsou přijímána na úrovni organizace či větší kontrolou
8 - 11	Nežádoucí - protiopatření je nutno řešit vládou v určeném termínu
12 - 16	Nepřijatelné - protiopatření je nutno řešit vládou okamžitě

Tabulka 13: Podklad pro zhodnocení přijatelnosti rizika [vlastní zpracování]

6.5 Shrnutí

Vyhodnocením rizik jsou získány patrné výsledky. Jako zanedbatelné nelze určit žádné riziko. Jako přijatelné lze určit tři rizika, a to plnění náročných kontrol, zahraniční konkurenci a nedostatek výrobců. Jako nežádoucí jsou stanoveny tři rizika. Jedním rizikem je kvalitní půda, která je neoddělitelnou složkou ekologického zemědělství, produkující potraviny v bio kvalitě. Kvalitní půdou je myšlena taková půda, která je bohatá na humus a není zamořena látkami chemického složení. Klimatické podmínky jsou rovněž řazeny mezi nežádoucí rizika míry soběstačnosti nabídky biopotravin. Podnebí, ve kterém se ČR nachází, určuje rovněž plodiny, které se zde pěstují. V našich mírných zeměpisných podmínkách se nedaří pěstovat plodiny zajímavé svou exotičností, je tedy nutný jejich dovoz ze třetích zemí. Nežádoucím rizikem je rovněž náročnost výroby. Chceme-li produkovat produkty ve kvalitě označované Bio, je nutno dbát na výrobní postupy. To sebou nese vysoké náklady na výzkum, výrobu a pěstování biopotravin. Jako nepřijatelná jsou zařazena tři rizika. Nízká poptávka po biopotravinách, která je dána především vysokou cenou. Nepřijatelným rizikem je finanční náročnost výroby. Dostatečný finanční kapitál podniků mnohdy rozhoduje o tom, zda bude daný bioprodukt schopen zaplnit český trh. Chybějící sortiment biopotravin na českém trhu patří k dalším rizikům. Jelikož nejsme schopni vypěstovat plodiny určené k výrobě biopotravin, je nutný jejich dovoz. Ze třetích zemí dovážíme samotné biopotraviny (exotické ovoce, zelenina), ale také bioprodukty (oleje a tuky), které následně slouží k výrobě produktů v Bio kvalitě.

ZÁVĚR

Práce se zabývala nabídkou biopotravin v České republice, jejíž součástí je potravinová soběstačnost a ekologické zemědělství.

Přínosem práce v oblasti teoretické je vymezení vybraných pojmů a legislativy upravující danou problematiku.

Praktická část práce vychází z analýzy míry soběstačnosti v oblasti nabídky biopotravin v ČR a analýzy rizik ohrožujících soběstačnost nabídky biopotravin. Výstupy se mohou stát podkladem pro další studium velmi diskutované problematiky, jakou je kvalita biopotravin.

Z analýzy míry soběstačnosti nabídky biopotravin vyplývá, že ČR je většinou nabízených komodit biopotravin zcela soběstačná, kromě kategorií Ovoce, zelenina a Oleje. Příležitostí pro zmíněné druhy biopotravin by mohl být větší zájem ekologických zemědělců a výrobců, podílet se větší mírou o pěstování a produkci potravin v Bio kvalitě.

Analýza rizik míry soběstačnosti nabídky biopotravin v ČR ukázala největší a tudíž nepříjemná rizika nízkou poptávku po biopotravinách, chybějící druhy biopotravin na českém trhu a vysokou finanční náročnost výroby. Je vhodné, aby tyto případy rizik byly řešeny na vládní úrovni a to co nejdříve. Jako protiopatření chybějících druhů biopotravin by mohlo být zvýšení počtu výrobců a distributorů žádaných druhů biopotravin a detailnější průzkum trhu o požadavcích spotřebitelů při nákupu biopotravin. Finanční náročnost při výrobě biopotravin je daná přísnými směrnici při pěstování bioproduktů. Náročnost výroby sebou nese vysoké náklady pro výrobce. Řešení by byla větší ekonomicko-politická podpora, či zefektivnění evropských dotací v ekologickém zemědělství pro české farmáře.

Závěrem lze říci, že soběstačnost nabídky biopotravin v České republice není ohrožena nedostatkem nabízených druhů biopotravin jako takovými, ale spíše ekonomickou situací obyvatel a nedůvěrou v kvalitu biopotravin. Přesvědčení spotřebitelů o kvalitách biopotravin lze ovlivnit větší osvětou a propagací. Lidé mají velmi často omezený zdroj financí pro nákup potravin. Vysoká cena je často důvodem, který spotřebitele od nákupu biopotravin odrazuje. V budoucnu by mohla být soběstačnost nabídky biopotravin ohrožena zhoršenou kvalitou půdy a nedostatkem výrobců biopotravin.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] DOUCHA, Tomáš. Výhled zemědělské politiky ČR do roku 2010 ve vztahu k výživovým trendům: In Sborník semináře Strategie rozvoje zemědělství a výživy do roku 2010. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2000, s. 28-41.
- [2] BOLESLAV, Milan. Zahraničí: SMO - Potravinová soběstačnost - Česko versus Čína. In: Parlamentní listy [online]. 2014 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/tiskovezpravy/SMO-Potravinova-sobestacnost-Cesko-versus-Cina-316963>
- [3] Finanční noviny: Ekonomický server ČTK [online]. 2014 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://www.financninoviny.cz/zpravy/sobestacnost-cr-u-potravin-zivocisneho-puvodu-loni-vzrostla/1104290>
- [4] PŘIKRYLOVÁ, Věra. Zemědělství v roce 2013. In: STATISTIKA&MY [online]. 2014 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2014/07/zemedelstvi-v-roce-2013/>
- [5] POKORNÝ, Eduard, Bořivoj ŠARAPATKA a Květuše HEJÁTKOVÁ. Hodnocení kvality půdy v ekologicky hospodařícím podniku: metodická pomůcka [online]. Vyd. 1. Náměšť nad Oslavou: ZERA - Zemědělská a ekologická regionální agentura, 2007[cit. 2015-04-27]. ISBN 978-80-903548-5-2.
- [6] ŠEBL, Roman. Potravinová soběstačnost ČR nebyla a nebude zadarmo. In: IDNES: Blog [online]. 2014 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://sebl.blog.idnes.cz/c/418689/Potravinova-sobestacnost-CR-nebyla-a-nebude-zadarmo.htm>
- [7] LUKÁŠKOVÁ, Eva, Jana BÍLÍKOVÁ, Zdeněk MÁLEK a Vladimír ŠEVČÍK. Potravinová (ne)bezpečnost. 1. vydání. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2014. ISBN 978-80-7454-463-7.
- [8] Ministerstvo zemědělství ČR: Biopotraviny. EAGRI: Zemědělství [online]. [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/>
- [9] PRO-BIO: Dotace a legislativa zemědělců [online]. [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://pro-bio.cz/Dotace-a-legislativa-zemedelcu/>
- [10] FORŠT, Jaroslav. Kapesní biolexikon: průvodce biotrhem a trhem zdravé výživy. 1. vyd. Praha: IFP Publishing, 2007, 191 s. ISBN 978-80-903997-0-9.

- [11] ŽIVĚLOVÁ, Iva a Jaroslav JÁNSKÝ. 2007. Objektivizace vývoje nabídky a poptávky po biopotravinách. 1. vyd. Brno: MSD, 138 s. ISBN 978-80-86633-68-8.
- [12] ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY A INFORMACÍ POD GESCÍ MINISTERSTVA ZEMĚDĚLSTVÍ. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2012: Zelená zpráva. 403 s. Dostupné také z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/vyrocní-a-hodnoticí-zpravy/zpravy-o-stavu-zemedelstvi/zelena-zprava-2012.html>
- [13] ŠARAPATKA, Bořivoj a Urs NIGGLI. 2008. Zemědělství a krajina: cesty k vzájemnému souladu. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 271 s. ISBN 978-802-4418-858.
- [14] Kvalita a bezpečnost biopotravin: srovnání způsobů produkce potravin. 2008. 1. vyd. Olomouc: Bioinstitut ve spolupráci s PRO-BIO Ligou a PRO-BIO Svazem ekologických zemědělců, 24 s. ISBN 978-80-904174-3-4.
- [15] Potraviny a bezpečnost: Ekologické zemědělství, bioprodukty a biopotraviny [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: http://www.viscojis.cz/teens/index.php?option=com_content
- [16] Ministerstvo zemědělství. Úplné znění zákona č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství, Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a úplné znění Nařízení Komise (ES) č. 889/2008. In Sběrka zákonů. Česká republika 2009. str. 3
- [17] EAGRI: Zemědělství [online]. 2015. Ministerstvo zemědělství [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/biopotraviny/>
- [18] VÁCLAVÍK, Tomáš. 2006. Biopotraviny a jejich prodej v maloobchodě. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 20 s. ISBN 80-7084-483-3.
- [19] BIO spotřebitel: Kdo ručí za bio? [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://biospotrebitel.cz/chci-znat-bio/kdo-ruci-za-bio>
- [20] Nazeleno: Biopotraviny [online]. 2008. xBizon [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.nazeleno.cz/biopotraviny.dic>
- [21] BIO spotřebitel: Značení biopotravin [online]. Ministerstvo zemědělství ČR [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://biospotrebitel.cz/chci-znat-bio/jak-poznam-bio/znaceni-biopotravin>

- [22] ŠARAPATKA, Bořivoj a Jiří URBAN. 2005. Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi. 1. vyd. Šumperk: PRO-BIO, 334 s. ISBN 80-903-5830-6.
- [23] KONVALINA, Petr. Zpracování bioprodukce. Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích. Dostupné také z: http://konvalina.zf.jcu.cz/download2/85_101_cs_zpracovani-bioprodukce.pdf
- [24] DZRAVÍČEK: Bio vejce [online]. DUOWEB.cz [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.zdravicek.cz/clanky/bio-vejce>
- [25] RÉBLOVÁ, Martina. Mojelahve.cz: Biovíno: ekologické pěstování vinné révy a výroba biovína [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://mojelahve.cz/clanek/biovino-ekologicke-pestovani-vinne-revy-a-vyroba-biovina-268>
- [26] Bio-info: Nabídka biopotravin se stále rozšiřuje [online]. 2014. Green marketing [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.bio-info.cz/zpravy/nabidka-biopotravin-se-stale-rozsiruje>
- [27] EAGRI: Startuje Měsíc biopotravin s mottem „BIO pro každého“ [online]. 2014. JORDÁN, Hynek. Ministerstvo zemědělství ČR [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2014_startuje-mesic-biopotravin-s-mottem-bio.html
- [28] HOBSTOVÁ, Pavla. 2007. Kam pro bio produkty ekologického zemědělství: ekofarmy, prodejny, markety, eshopy. Praha: LEA, 43 s. ISBN 978-80-254-2303-5.
- [29] EAGRI: Český trh s biopotravinami v roce 2012 vzrostl [online]. 2014. JORDÁN, Hynek. Ministerstvo zemědělství ČR [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2014_cesky-trh-s-biopotravinami-v-roce-2012.html
- [30] VÁCLAVÍK, Tomáš. 2006. Biopotraviny a jejich prodej v maloobchodech. Ministerstvo zemědělství ČR, 24 s. ISBN 80 - 7084 - 483 - 3. Dostupné také z: <http://www.bio-info.cz/vzdelavani/on-line-vzdelavani/prodej-biopotravin-v-maloobchode>
- [31] Prameny zdraví: Kde se dají biopotraviny koupit? Jsou stejně dostupné na trhu jako běžné potraviny? [online]. 2009. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.magazinzdravi.cz/kde-se-daji-biopotraviny-koupit-jsou-stejne-dos>

- [32] MAŘÍK, Martin. 2009. Hospodářské Noviny iHNed: Dovoz biopotravin je proti zdravému rozumu - ničí životní prostředí. ISSN 1213-7693. Dostupné také z: <http://archiv.ihned.cz/c1-39370980-dovoz-biopotravin-je-proti-zdravemu-rozumu-nici-zivotni-prostredi>
- [33] ŠARAPATKA, Bořivoj a Jiří URBAN. 2005. Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi. 1. vyd. Šumperk: PRO-BIO, 334 s. ISBN 80-903-5830-6.
- [34] ŠEFČÍK, Vladimír. Analýza rizik. 1. vyd. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2009. ISBN 978-80-7318-696-3
- [35] TICHÝ, Milík. 2006. Ovládání rizika: analýza a management. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, xxvi, 396 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-717-9415-5
- [36] Co je co - Vaše encyklopedie: Sběr dat [online]. 2000. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1>
- [37] HRABALOVÁ, Andrea, Pavla WOLLMUTHOVÁ, Tomáš HLAVSA a Zuzana ČÍTKOVÁ. 2014. Analýza vývoje nabídky biopotravin v maloobchodních řetězcích a jejich cen v letech 2009 - 2013. Brno: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 22 s. Dostupné také z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/statistika-a-pruzkumy/>
- [38] Nařízení Rady (EHS) č. 2092/91 o ekologickém zemědělství a k němu se vztahujícím označování zemědělských produktů a potravin. Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství. Základní normy pro organické zemědělství a zpracování a předpisy pro kávu, kakao a čaj, hodnocení vstupů (IFOAM BASIC STANDARDS).
- [39] KASPŘÍKOVÁ, Lenka. 2007. České biopotraviny: Průzkum mezi velkými výrobci a zpracovateli na českém trhu. Brno: Hnutí DUHA, 19 s. Dostupné také z: www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/./Analyza_vyrobci.pdf
- [40] POTRAVINÁŘSKÁ KOMORA ČR. 2010. Analýza trhu s bio-potravinami v České republice: Potenciál uplatnění bio-potravin české provenience na domácích maloobchodních trzích. 50 s. Dostupné také z: www.bioinstitut.cz/AnalyzatrhusbiopotravinamivCR_2010.rtf
- [41] KRÁLOVÁ, Táňa. Biofarma Sasov [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://biofarma.cz/cz/vyzkum-clanky-publikace/bioboomicek>

- [42] VESELÁ, Iva. 2009. BIO-life: Zásady BIO pěstování - myslete na naši Zemi! [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.bio-life.cz/clanky/bio/zasady-bio-pestovani---myslete-na-nasi-zemi.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

- BIO Produkt ekologického zemědělství
- EZ Ekologické zemědělství
- GMO Geneticky modifikované organismy
- ÚZEI Ústav zemědělské ekonomiky a informací

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1: České bio-logo [21]</i>	16
<i>Obrázek 2: Evropské logo biopotravin [21]</i>	16
<i>Obrázek 3: Graf SWOT analýzy [vlastní zpracování]</i>	36

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1: Silné a slabé stránky agrárního sektoru ČR [7]</i>	11
<i>Tabulka 2: Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin v ČR, 2005 – 2012 [vlastní zpracování na základě dat ze Statistického šetření ÚZEI pro roky 2009 – 2012 a Green marketing pro roky 2005 – 2008]</i>	27
<i>Tabulka 3: Dovoz biopotravin dle klasifikace výrobků CPA v letech 2006 – 2012 (v tunách) [vlastní zpracování na základě dat dostupných z šetření ÚZEI]</i>	29
<i>Tabulka 4: Vybrané kategorie biopotravin dovážených do ČR za rok 2012 [vlastní zpracování na základě dat ze Statistického šetření ÚZEI].</i>	30
<i>Tabulka 5: Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin v ČR, 2005 – 2012 [vlastní zpracování na základě dat ze Statistického šetření ÚZEI pro roky 2009 – 2012 a Green marketing pro roky 2005 – 2008]</i>	31
<i>Tabulka 6: Vývoj trhu biopotravin v ČR, 2005 – 2012 [vlastní zpracování na základě dat ze Statistického šetření ÚZEI pro roky 2009 – 2012 a Green marketing pro roky 2005 – 2008].</i>	32
<i>Tabulka 7: České firmy vyvážející své bioprodukty do zemí EU (i mimo ni) mimo ni) [vlastní zpracování na základě dat ze Zprávy o trhu s biopotravinami 2012]</i>	
<i>Tabulka 8: Silné a slabé stránky míry soběstačnosti nabídky biopotravin v ČR [vlastní zpracování]</i>	34
<i>Tabulka 9: Příležitosti a hrozby míry soběstačnosti nabídky biopotravin v ČR [vlastní zpracování]</i>	35
<i>Tabulka 10: Tabulka překážek a náročností výroby biopotravin [vlastní zpracování na základě dat z Analýzy hnutí DUHA – říjen 2007, Průzkum mezi velkými výrobci a zpracovateli na českém trhu]</i>	
<i>Tabulka 11: Seznam dovozců chybějících druhů biopotravin ze třetích zemí (k 31. 12. 2009) [vlastní zpracování na základě dat dostupných z eAGRI]</i>	39
<i>Tabulka 12: Vyhodnocení rizik [vlastní zpracování]</i>	44
<i>Tabulka 13: Podklad pro zhodnocení přijatelnosti rizika [vlastní zpracování]</i>	44

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1: Struktura zemědělského půdního fondu v ekologickém zemědělství v roce 2013, uvedeno v procentech [vlastní zpracování na základě dat dostupných z Ministerstva zemědělství].....</i>	<i>13</i>
<i>Graf 2: Podíl podkategorií potravin v rámci kategorie „Ostatní zpracované potraviny“, 2012 [vlastní zpracování na základě dat ze Statistického šetření ÚZEI 2013].....</i>	<i>28</i>
<i>Graf 3: Počet výrobců uplatněných na českém trhu [vlastní zpracování na základě dat ze Zprávy o trhu s biopotravinami z roku 2012].....</i>	<i>32</i>
<i>Graf 4: Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2013 [Statistické šetření ekologického zemědělství 2013].....</i>	<i>42</i>
<i>Graf 5: Struktura bioproduktů nakupovaných v domácnostech v roce 2014 [vlastní zpracování na základě dat dostupných ze Zprávy z výzkumu biopotravin Median, 2014].....</i>	<i>43</i>

